

Motion till riksdagen

1988/89:N324

av Inger Schörling och Lars Norberg (båda mp)
Näringspolitik

Mot. 1988/89
N324–327

Principiella synpunkter

Miljöpartiet de gröna är som bekant inte anhängare av den typ av "ekonomisk tillväxt" som leder till ökad varukonsumtion och därmed nästan automatiskt till ökad konsumtion av ändliga råvaror och energiresurser. Global solidaritet, hushållning med naturens resurser och ansvarstagande för kommande generationer är grundvalen för partiets politik och präglar inställningen till industripolitiken.

En annan utgångspunkt är decentraliseringstanken. Storskalighet har en tendens att leda till resursslöseri. Den orsakar maktkoncentration, alienering och ökad otrygghet. Vi tänker därvid särskilt på expansionen av stora multinationella koncerner som gynnas av regeringens ekonomiska politik och motståndslösa EG-anpassning. Den rationalisering som till äventyrs kan vinnas genom storskalighet och internationalisering är ofta inte värd de uppoffringar som framtingas i andra avseenden. Även dessa synpunkter präglar vår inställning till industriutveckling och industristruktur.

Dessa synpunkter får inte tolkas som om miljöpartiet vore fientligt till teknik och teknisk utveckling. Vi är helt inställda på att tekniken genom forskning, kreativitet och utveckling skall förbättras och kan förbättras så att ovannämnda målsättningar kan infrias. Detta kräver en medveten och aktiv industripolitik eftersom vi inte kan förlita oss på den automatiska förnyelse av tekniksamhället som följer med snabb industriell tillväxt.

Det myckna talet om att vi håller på att lämna industrisamhället och gå in i informationssamhället får inte förmörka vårt omdöme. Information är oftast endast ett medel och vi kommer aldrig ifrån att vi alla är beroende av industrins och jordbrukets produkter för vår existens under det att merparten av den information som sköljer över nutidsmänniskan är tämligen umbärlig.

På många av industridepartementets arbetsfält har riksdagen antagit flerårsplaner som i vissa fall nu står inför sitt tredje anslagsår. Eftersom Miljöpartiet de gröna inte har medverkat vid antagandet av dessa program så kan vi inte känna oss bundna av dessa. Detta skall inte tolkas så att vi saknar förståelse för svårigheten att lägga om kurs på ett långsiktigt forsknings- eller utvecklingsprogram. Å andra sidan kan vi inte underlåta att genom ändringsförslag i anslagsaskandena markera den kraftiga kursändring inom industrin som vi förordar.

Det finns anledning att med tillfredsställelse konstatera att vi har full sysselsättning i Sverige och att industrins finansiella ställning är god. Vi vill dock inte i dagens situation delta i ansträngningarna att få folk att öka sin arbetstid. Den ökade produktiviteten bör i första hand utnyttjas till arbetstidsförkortningar där målet bör vara en normal veckoarbetstid på 30 timmar.

Det är uppenbart att när man definierar målet som att hushålla bättre med naturens resurser och undvika industriell tillväxt så kan man inte heller räkna med höjd reallön. Med en vettigare resursanvändning och bättre sammansättning av konsumtionen borde dock människornas livskvalité kunna höjas. Det pågår en avsevärd "skräpkonsumtion" vars resultat knappast är höjd livskvalité utan endast förstörda råvaror. Emellertid måste målet att inte öka tillväxten i traditionella termer skärpa kampen mot inflationen och öka intresset för en rättvis fördelningsspolitik.

Den tilltagande internationaliseringen ser vi med oro. Åtskilliga svenska arbetare känner en ökad otrygghet när deras företag har köpts upp av utländska intressen. De är väl medvetna om risken, att om det blir frågan om friställningar så är de i ett sämre läge än de som arbetar i företagets hemland. Vi menar att en fullständig utredning om internationaliseringens konsekvenser bör göras och att en sådan utredning också bör innefatta förslag till hur decentralisering och maktspredning inom näringslivet skall främjas.

Våra ställningstaganden mer i detalj framgår av nedanstående genomgång av budgetposterna.

B 1. Statens industriverk

Miljöpartiets grundinställning är att mänskligt arbete skall främjas genom sänkt skatt på arbete under det att skatten på utnyttjandet av energi och råvaror skall ökas. Vi vill att samhällets styrmedel om möjligt skall vara generella och den uppmuntran till ökat företagande som vi förordar skall ske genom sänkta arbetsgivaravgifter och genom inrättandet av närfonder i enlighet med en annan motion till riksdagen. Vi ser därför inget skäl att öka industriverkets budgetram utan föreslår att kostnaderna för det datorbaserade stödhanteringssystemet får ingå i den ordinarie verksamheten och att anslaget därför minskas med 4 820 000 kr.

B 2. Statens industriverk: Utredningsverksamhet

Av samma skäl som ovan anförts anser vi att industriverket bör minska sitt anlåtande av konsulter och tillfällig personal och vi föreslår därför att anslaget minskas med 1 000 000 kr.

B 6. Stöd till turism och rekreation

Visserligen är turismen av visst värde när det gäller att motverka glesbygdens avfolkning. Vi anser dock att det finns andra åtgärder som bättre än ökad turism kan skapa permanenta året-runt-arbeten i glesbygd. En stor del av turismen är motoriserad och bidrar därmed till miljöförstöring och energislö-

seri. Turismen bör på sikt liksom andra näringar bära sina egna kostnader. Med anledning av vad vi här anför föreslår vi att anslaget skall vara oförändrat lika med 1987/88 års anslag.

Mot. 1988/89
N324

B 8. Småföretagsutveckling

Dagsläget med full sysselsättning och brist på arbetskraft på många håll gör att insatserna under denna titel känns mindre angelägna. Erfarenheten av verksamheten är enligt gjorda utvärderingar en smula blandad. Vi förordar därför att verksamheten reduceras och att anslaget minskas med 12 500 000 kr. Vi hänvisar ånyo till vår motion om närfonder.

D 1, D 2. Sveriges geologiska undersökningar

Det är betydande belopp som anslås på dessa konton, tillsammans nära 115 milj. kr. Det är svårt att med utgångspunkt från propositionen klart inse vilken samhällsnytta man erhåller för denna betydande verksamhet.

D 6. Havsresursdelegationen

Det finns stor risk att så små myndigheter som det här är fråga om inte kan bedriva en kontinuerlig, rationell verksamhet och det är sannolikt riktigt att lägga ned myndigheten. Det ter sig emellertid märkligt att regeringen inte utpekar något annat statligt organ (Fiskeristyrelsen ?, STU ?) såsom sammanhållande för statens fortsatta arbete inom havsresursområdet. För det är väl inte så att regeringen efter alla rapporter om algblomning, säldöd, döda bottnar i Kattegatt och Östersjön kommit fram till att det är slut med alla havsresurser. Vår uppfattning är att de med kraftfulla åtgärder kan restaureras.

E. Statsägda företag

Affärsverket FFV

Miljöpartiet de gröna har i en annan motion föreslagit att förbudet mot svensk vapenexport skall upprätthållas rigoröst. Vidare föreslår vi i en motion att medelsramarna till det militära försvaret skall minskas. Som konsekvens härav föreslår vi att FFVs investeringsram skärs ned med 30 procent till 224 000 000 kr. Vi förutsätter att verket sedermera återkommer med förslag om investeringar för alternativ produktion som kan ersätta den minskande produktionen av vapen som blir följderna av våra förslag, därest de bifalles.

Domänverket

Domänverkets storskaliga och miljöskadande metoder för skogsbruk har i årtal vållat sorg och vrede inom miljörelsen. Ekonomiska hänsyn har fullständigt fått dominera över ekologiska. Genom att decentralisera egendomen på många händer skulle ett småskaligare och miljövänligare skogsbruk kunna främjas och glesbygden tillföras permanentboende. Miljöpartiet

de gröna föreslår därför att regeringen föranstaltar om en sådan fastighetsindelning av domänverkets mark i mindre fastigheter som kan försäljas till nya ägare som åtar sig att bebo och bruka fastigheten.

Celsius Industrier AB

Detta företag omfattar ett ganska stort antal företag. De flesta av dem är separata verksamheter som knappast kan ge varandra något verkningsfullt stöd. Det finns knappast något skäl för staten att fortsättningsvis äga dessa företag som förmodligen skulle kunna passa bättre i enskild ägo där de i vissa fall säkerligen kan samordnas med annan liknande verksamhet. Vi föreslår därför att regeringen stegvis säljer ut Celsius dotterföretag, dock med undantag för dem som är koncentrerade till krigsmaterielproduktion, dvs Kockums Marine och Karlskronavarvet. Vid utförsäljningen skall staten ta tillbörlig hänsyn till de anställdas önskemål i varje enskilt bolag och prioritera ägarspridning.

F 1. Styrelsen för teknisk utveckling

Vi har inledningsvis framhållit att Miljöpartiet de gröna inte kan känna sig bundet av ett treårsprogram som riksdagen godtog våren 1987. Regeringen anger att följande områden prioriteras i detta program: informationsteknologi, materialteknik, bioteknik, biomedicinsk teknik, miljövårdsteknik, verkstadsteknik och mikronik. Stora satsningar görs inom dessa områden. Sedan staten på 1970-talet lagt ned miljarder på teknik som gick dåligt – varvsindustri, textilindustri, stålindustri – har man nu bestämt sig för att satsa på det som går bra. Man kan dock fråga sig hur viktigt detta är. Till de flesta av ovannämnda områden strömmar ju både begåvade medarbetare och pengar alldeles utan statens uppmuntran. På dessa områden går utvecklingen svindlande fort. Det statliga stödet måste väl då vara motiverat av att det ändå inte går tillräckligt fort. Detta är dock knappast hela sanningen, att staten satsar dessa stora belopp på forskning och utveckling beror nog på att vi tillsammans med andra framstående industristater deltar i en teknologisk kapprustning. Runt om i världen, framför allt i stormakterna, satsas miljoner och miljarder på att påskynda en utveckling som ändå skulle gå svindlande fort. Ändå finns det inget som tyder på att detta egentligen är motiverat av att dessa teknikernas snabba utveckling skulle vara livsnödvändiga. Möjligen skulle man göra undantag för miljöteknik. Ändå är det nog så att det viktigaste på miljöområdet är inte att göra en massa saker utan att låta bli vissa saker: låta bli att använda blekt papper när det inte behövs, låta bli att transportera på långtradare när det finns järnväg, låta bli att flyga när det finns tåg eller båt, etc. Det närmast viktigaste är att tillämpa den teknik som redan finns. Först i tredje hand finns det anledning att satsa på ny miljöteknik.

Detta betyder ingalunda att Miljöpartiet de gröna inte vill satsa på utveckling av miljövårdsteknik men vi vill peka på att det är viktigt med en rätt prioritering. När det gäller fördelning av STU-anslagen anser vi att en alltför liten del går till medveten ekologisk teknik och miljövårdsteknik. Med hänvisning till det förda resonemanget föreslår vi att STU:s anslag skärs ned

med 5%, d v s 41 500 000 kr. Av detta belopp anser vi att 16 600 000 kr skall vara ren anslagsminskning under det att resterande belopp används för att starta en ny verksamhet: Delegationen för ekologisk teknik enligt vad som beskrivs nedan.

Mot. 1988/89
N324

Utöver anslaget till STU begär regeringen bemyndigande att ikläda sig förpliktelser på sammanlagt 1 315 000 000 kr för STU:s verksamhet under budgetåren 1990/91 till 1993/94. Miljöpartiet kan inte biträda detta förslag utan att ha fått ta del av vad dessa medel skall användas till. Det har framgått av ovanstående att vi är kritiska till inriktning och omfattning av STU:s verksamhet. Det är då orimligt att vi skulle obesett vilja binda oss för låsningar av denna storleksordning.

Delegationen för ekologisk teknik

Ekologisk teknik kan definieras som överlevnadsteknik, d v s teknik som medvetet utformats så att den skall samarbeta med naturen och inte alls eller i varje fall ytterst minimalt skadar naturen, och naturligtvis aldrig ger irreversibla skador på naturen. Vi vill att det inrättas en delegation med ansvar för att vidareutveckla sådan teknik och som skall verka för att sådan teknik kommer till vidsträckt användning i samhället. Arbetsområdet är stort, det kan gälla vindkraft, biologiska bränslen och deras förädling, energihushållning och energiåtervinning, solteknik, materialåtervinning. Att vi valt att inte föreslå att låta denna verksamhet ske inom STU:s ram beror på att varje organisation utbildar sin egen företagskultur och vi menar att det är viktigt att denna verksamhet skall få utbilda sin egen "företagskultur". Det är också viktigt hur verksamheten leds. Vi föreslår därvid att styrelsen skall bestå till hälften av politiker – en representant för varje riksdagsparti – och hälften skall utses av representanter för miljö- och alternativrörelsen, jämte en av regeringen utsedd ordförande. Delegationens uppgifter skulle vara att:

- Initiera forsknings- och utvecklingsprojekt inom området ekoteknik
- Svara för framtagandet av demonstrationsanläggningar inom området
- Stödja företag som söker kommersiellt introducera ekoteknik på marknaden.

Det första året kan anslagen tänkas fördelas enligt följande:

Administration	4 000 000:-
FoU-projekt	2 000 000:-
Demonstrationsprojekt	8 000 000:-
Introduktionslån	10 800 000:-
Summa	24 800 000:-

Lånevillkoren skall vara fördelaktiga för att öka motivationen att introducera ekologisk teknik på marknaden. Lånen kan exempelvis löpa med realränta noll.

På några års sikt bör delegationen ha byggt upp en investeringsfond på 100 000 000 kr.

F 18. Industriell utveckling inom informationsteknologiområdet

Mot. 1988/89
N324

Vi har ovan uttalat vårt avståndstagande när det gäller att stödja en verksamhet som ändå utvecklas mycket snabbt. Vi föreslår att anslaget skärs ned till 20 000 000 kr. Vi föreslår vidare att dessa medel endast används för sådan utveckling som bedöms vara av största vikt för försörjningen med elektronikkomponenter vid långvarig avspärning eller krig.

Hemställan

Med stöd av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de principer som bör vara vägledande för industripolitiken,

2. att riksdagen beslutar att anslaget B 1. Statens industriverk: förvaltningskostnader sänks till 59 920 000 kr.,

3. att riksdagen beslutar att anslaget B 2. Statens industriverk: driftkostnader sänks till 4 000 000 kr.,

[att riksdagen beslutar att anslaget B 6. Stöd till turism och rekreation fastställs att vara detsamma som budgetåret 1988/89: 108 542 000 kr.,¹⁾

4. att riksdagen beslutar att anslaget B 8. Småföretagsutveckling minskas till 170 000 000 kr.,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om havsresursdelegationens nedläggning,

6. att riksdagen beslutar att affärsverket FFV:s investeringsram minskas till 224 000 000 kr. under beaktande av vad i motionen anförts beträffande affärsverket FFV:s framtida inriktning,

7. att riksdagen beslutar att domänverkets mark stegvis skall utförsäljas till mindre brukare med bo- och brukarplikt,

8. att riksdagen begär att regeringen utfärdar nödiga anvisningar för den utförsäljning av mark från domänverket som i yrkande 8 föreslagits, under beaktande av vad som i motionen anförts,

9. att riksdagen beslutar att koncernen Celsius Industrier till stor del bör försäljas till privata intressenter varvid dock de bolag som tillverkar krigsmateriel skall förbli i statens ägo,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande insatser för teknisk utveckling,

11. att riksdagen beslutar att anslaget F 1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling reduceras till 788 800 000 kr,

12. att riksdagen avslår regeringens förslag att den skall bemyndigas att ikläda statens förpliktelser på sammanlagt 1 315 000 000 kr. för STU:s verksamhet budgetåren 1990/91 till 1993/94 intill dess regeringen förelagt riksdagen en redogörelse för inriktningen på dessa förpliktelser,

13. att riksdagen beslutar att en ny statlig myndighet, delegationen för ekologisk teknik, skall inrättas,

14. att riksdagen begär att regeringen utfärdar en instruktion för delegationen för ekologisk teknik enligt de riktlinjer som anförs i motionen,

Mot. 1988/89
N324

15. att riksdagen beslutar inrätta en ny anslagspost: F 19. Delegationen för ekologisk teknik och på denna post anslå 24 800 000 kr.,

16. att riksdagen beslutar minska anslaget F 18. Industriell utveckling m m inom informationsteknologiområdet till 20 000 000 kr.,

17. att riksdagen begär att regeringen låter utreda konsekvenserna av den tilltagande internationaliseringen och storskaligheten för anställningstrygghet, självförtroende och medbestämmande.

Stockholm den 23 januari 1989

Inger Schörling (mp)

Lars Norberg (mp)